

SALA I ALCOVA

A LA VORA DE...

Nadal amb Ràdio 4

RAMON SOLSONA

Àpat simbòlic

JOSEP M. ESPINÀS

56

Seguint la tradició del Nadal del pobre, he escollit passar les festes amb Ràdio 4. Simbòlicament, menjo allà les neules i els torrons i no m'atreveixo a dir que alço la copa per brindar perquè no crec que els ànims estiguin per fer córrer gaire xampany.

Ràdio 4 viu penjada d'un fil i no és la primera ni la segona vegada que trec a la palestra l'estrambòtica supervivència d'aquesta emissora. Algun lector pot pensar que la meua insistència es deu a alguna vinculació personal. El cas és que no en tinc altres notícies que les que es publiquen i no tinc cap altre interès que no sigui la defensa de l'idioma.

La història de Ràdio 4 és emblemàtica. Acaba de celebrar que fa setze anys va ser la primera emissora a emetre íntegrament en català. Era i és una emissora de Ràdio Nacional d'Espanya (RNE), i doncs sotmesa al règim laboral i organitzatiu d'aquella entitat. Ràdio 4 va ser des del primer moment una emissora de molta qualitat, impulsada per professionals de gran prestigi en la radiodifusió.

RNE travessa una crisi econòmica i tanca totes les ràdios 4. Queda la nostra, la d'aquí, la que porta més de cent quaranta mil hores ement en la nostra llengua, la d'aquí. Madrid no confirma la continuïtat de Ràdio 4, la situació és delicada i s'estanca en un vaivé de declaracions i falses esperances. Passada la maroma de la reconversió en Ràdio Olímpica, es va anunciar un final feliç que després s'ha vist que ni era final ni era feliç.

La solució sembla en mans d'un rabadà que posa pegues a tot. Jo des d'aquí canto al nen Jesús perquè entre els galets i la carn d'olla il·lumini el cor de qui correspongui, o perquè demà, en plena digestió dels cançons, Sant Esteve ompli de bons propòstis a qui correspongui, perquè entengui que perdre una emissora pública en català és perdre molt.

Les últimes notícies apunten a un traspàs de titularitat en favor de les diputacions catalanes mancomunades. Diego Carcedo, director de RNE, diu que hi ha voluntat de mantenir l'emissora, però que no sap si es

podrà aconseguir. El març d'aquest any RNE va recuperar Radio España Independiente, la popular "Pirenaica", que tenia la seu a Romania. RNE va dir que ho feia pel valor simbòlic i sentimental, per tant ha d'entendre l'altíssim valor simbòlic i sentimental d'una emissora catalana a Catalunya.

A la recent Nit de Santa Llúcia, Montserrat Minobis va ser guardonada pel seu excel·lent programa *Al pas de la tarda*, de Ràdio 4. El periodisme cultural català deu molt a Montserrat Minobis, la felicito cordialment i amb ella tot l'equip de persones que mantenen la dignitat i la qualitat de l'emissora.

A ells i a tots vostès, bon Nadal.

Uns catalans amics meus que viuen a l'Amèrica del Sud han estat uns quants dies a Barcelona. No han comprat pràcticament res, perquè troben que aquí tot és molt car. S'han endut, això sí, torrons i neules.

Perquè allà baix, des de fa molts anys, continuen celebrant el Nadal a la catalana. El dinar clàssic amb escudella i carn d'olla, el gall farcit amb panses i pinyons. I els torrons. O sigui, el gran àpat d'hivern en un país que, el vint-i-cinc de desembre, es troba en ple estiu.

Una contradicció semblant és la que han practicat diverses vegades uns altres amics i escriptors, Ignasi Riera i Isidre Creus, que solen passar les vacances d'agost a Formentera, i que un dia hi organitzen i hi cuinen un tec nadalenc d'aquesta mena, però el que els mou, en aquest cas, és el seu esperit lúdic, el desig de trobar pretextos per passar-se hores davant dels fogons i, mentrestant, teixir converses cultes, benhumorades i tan paradoxals com l'excèntrica celebració que s'han empescat. L'escudella en la calor formenterina, obra d'una gent que fa vacances, no té res a veure, però, amb l'escudella confeccionada en la calor sud-americana, que no respon a un acudit sinó a una convicció. La primera és rupturista, la segona és conservadora.

Els amics que viuen, des de fa molts anys, a l'altra banda de l'Atlàntic em sembla que estan perfectament integrats en les formes de vida del seu país d'adopció. ¿Com és que el dinar de Nadal ha de ser una excepció? Per més que ens agradi l'escudella, la carn d'olla i tots els ingredients clàssics del nostre àpat nadalenc, no podem pas dir que els àpats corresponents a aquesta festa en altres cultures siguin objectivament menys bons. Entre altres raons, perquè l'objectivitat del paladar és discutible. Sembla, doncs, que els emigrats a qualsevol país haurien d'adaptar-se fàcilment a les formes de celebrar les festes, com s'adapten a les formes de vestir, de relació social i de parlar. L'experiència ens demostra que no és així, que hi ha un dia a l'any —a vegades més d'un— que l'andalús que viu a Catalunya, el català que viu a l'Argentina, l'anglès que viu a París o l'italià que viu a Londres necessiten, per sentir que la festa és realment festa, relligar-se amb la cuina o la pastisseria d'origen.

Això vol dir fins a quin punt els hàbits gastronòmics són factors importants en la consciència de la identitat personal, i que el desig de mantenir-los és el senyal que no s'ha pogut, o no s'ha volgut, esborrar la pertinença a una cultura que no és aquella en la qual s'està immers.

Naturalment, es tracta de recuperacions ocasionals, i per tant estrictament simbòliques. Les excepcions sempre tenen valors positius. Per això és tan ridícul i anticultural proposar a la generalitat de catalans que, el dia de Nadal, dissenyin l'àpat en funció d'una dietètica quotidiana i antifestiva, desproveïda d'emocions i de símbols.

Josep M. Espinàs

FIGURES, PAISATGES

El caganer

AGUSTÍ PONS

El caganer ha passat de ser una figura modesta dels modestos pessebres casolans a imatge nacional entronitzada en llibres i diaris, objecte de culte a través de l'Associació Amics del Caganer i ara protagonista del llibre del mateix nom —és a dir, *El caganer*—, del qual en són autors Jordi Arruga i Josep Mañà. "La figura més popular del pessebre català" diu en el subtítol, però el caganer no era tant la figura més popular com el personatge més trapella o el més inadaptat en aquell paisatge idíl·lic i costumbrista que era el pessebre. El caganer era l'altre, amb totes les seves conseqüències, i com a *altre* era acceptat, en signe de liberalitat, sempre que no pretengués ocupar un primer pla. El caganer representava l'esgarriafestes que tots portem dins i per això no ha d'estranyar que fos la figura preferida dels petits de la casa i, sobretot, dels adolescents i dels que ja començaven a sentir-se al marge de la celebració familiar.

Però seria injust no reconèixer la popularitat d'altres figu-

XAVIER RUIZ

res del pessebre: el rei ros, per exemple, ric i majestàtic, en uns anys on la riquesa no abundava; o el bou i la mula, pacients companys de la cova, que sempre ens causaven una certa admiració als nens de ciutat encofurnats en pisos on aquelles bèsties grosses tenien un aire entre delicat i grotesc. I l'àngel anunciador penjat, en inestable equilibri, de la branca

d'un arbre, sense por de socarriar-se de les brases que alimentaven el foc dels pastors als qui portava la bona nova. L'àngel era la figura que mantenia una posició més incòmoda durant tots els dies d'exposició del pessebre, amb els braços oberts de bat a bat aguantant la pancarta on s'hi deia allò de "Pau als homes de bona voluntat", que era una consigna que

aleshores ens semblava òbvia però que després hem vist que no ho era tant.

A mi m'agradava que al pessebre no hi faltés cap de les figures de la cançó que escoltàvem en un disc de pedra: "La dona que renta / la vella que fila / i el brau caçador / que sempre vigila". I, en efecte, la dona rentava en un riu fet de paper de plata que s'acabava en un mirall robat del tocadore de la mare; la vella filava amb un petit floc de cotó fluix a la falda; i, francament, l'únic que hi sobrava era el brau caçador perquè un pessebre era inimaginable sense un petit ramat d'ovelles —algunes de les quals acabaven amb les potes trenca-des o l'orella escapçada de tant com eren mogudes d'un cantó a l'altre del pessebre— i les ovelles i el pastor no lligaven amb la presència amenaçadora de l'escopetaire.

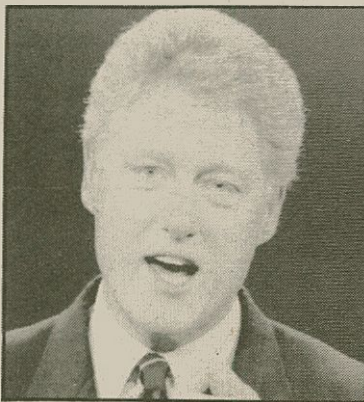
Amb pipa o samarreta olímpica, vestit amb els colors del Barça o amb la tradicional barretina i samarra, el caganer és el símbol del passat esplendor del pessebre, un passat on, fins i tot, hi havia lloc per a l'altre. Conservem-lo.

CAPÇALERES D'AVUI

MÓN ▶▶
• Clinton arrodona el seu equip nomenant una dona, Zoe Baird, Fiscal General **6**

PAÏSOS CATALANS
• Maragall assegura que un pacte PSOE-CiU hauria de tenir el seu reflex a Catalunya **7**

ESPANYA
• El govern central estudia donar beneficis penitenciaris al etarra Txikierrdi **9**

Bill Clinton

DIÀLEG
• Articles dels nostres col·laboradors **Nèstor Luján** (*Sobre el 'réveillon'*) i **Fermín Bocos** **11**

SOCIETAT
• Els investigadors descobreixen als EUA una nova tècnica per prevenir el càncer de mama **14**

ECONOMIA
• El ministeri detecta una més gran frenada de l'activitat en el segon semestre **19**

ESPORTS
• Jaume Llauredó encara no té decidit si competirà amb Núñez per a la presidència del Barça **27**

CULTURA, ESPECTACLES I RTV
• El 9è aniversari de la mort de Miró obre l'any dedicat al pintor, amb moltes celebracions **40 i 41**

• Canal 33 iniciarà el 8 de gener la temporada operística amb 'Madama Butterfly' **47**

La Festa de les Lletres Catalanes, popularment coneguda com a Nit de Santa Llúcia, ha arribat aquest any a la seva edició número quaranta-dos, amb molts premis —dotze— i les mateixes dosis de tradició de sempre

Premis i tradició

La Nit de Santa Llúcia arriba a la seva edició número quaranta-dos

Ignasi Aragay
PUIGCERDÀ

Tradició i premis van arrodonir una vegada més la Nit de Santa Llúcia, celebrada aquest any a la capital ceretana, Puigcerdà. Com sempre, es van repartir un munt de guardons, amb el Sant Jordi d'estrella, i els discursos van tenir un to més pujat del normal en els oradors. La cloenda va ser a càrrec de la més alta autoritat present, el president del Parlament de Catalunya, Joaquim Xicoy. "Si ens dediquéssim a la barretina i al porró, no ens atacarien. Això és senyal que anem bé", va sentenciar Xicoy, rebatent les habituals notes pessimistes de Josep Millàs, màxim representant de l'entitat organitzadora, Omnim Cultural. A l'inici de l'acte, Millàs havia explicat l'absència del ministre de Cultura, Jordi Solé Tura, afirmant davant una audiència més aviat distreta que "no podem reconèixer una normalitat inexistente: els greuges continuen".

Però els discursos, les reivindicacions, els anuncis triomfals —"avui han alliberat quatre patriotes catalans", va cridar dalt la tribuna l'alcalde de Puigcerdà— no van deixar de ser l'anècdota d'un sopar amb una dotzena de categories: els dotze guardons de la Festa de les Lletres Catalanes, que s'anaven anunciant plat rere plat fins arribar a les postres de luxe, els cinc milions del Sant Jordi de novel·la.

Els primers de rebre els aplaudiments del públic van ser la periodista Montserrat Minobis i el cantant Raimon, guardonats respectivament pels seus programes *Al pas de la tarda* (Ràdio 4) i *Literal* (TVE-Catalunya). L'advertència, per part de Minobis, dels moments difícils que viu Ràdio 4, emissora que precisament ahir complia setze anys d'existència, va anar seguida d'un escuet "moltíssimes gràcies" de Raimon. Després es van haver d'intercanviar les copes, que els havien estat donades a l'inrevés.

Una renúncia teològica

Titelles Babi i Cesc Serrat (premis Rialles de teatre infantil) també van pujar a l'escenari de la mà de la presentadora Silvia Còppulo, igualment com el professor Joan Carles Mèlich (premi Joan Profitós de pedagogia), que va voler destacar la importància dels valors de l'educació "en un moment que resorgeix el racisme". El va seguir Ezequiel Gort (premi Roger de Belfort) i a continuació Francesc Torralba, que va renunciar a explicar al públic —que en aquell moment assaboria un excel·lent trinxat de col d'hivern amb rosta— la sacrificada i teològica "ètica del perdó", sobre la qual tracta el seu assaig valedor del Joan Maragall 1992 d'ètica, humanisme i cristianisme. En nom del jurat del premi Memorial Joan B. Cendrós, Josep Lluís Carod Rovira va anunciar el guanyador d'aquest guardó d'articles periodístics: la revista nord-americana *Time*.

La placidesa amb què els comensals havien anat rebent fins aquell moment els diferents guanyadors es va trencar amb Aleix Puiggali, premiat amb l'Enriqueta Arimany de teatre breu. "Tot i que *Abans de les vespres* és una obra de teatre breu, això no vol dir que no m'hagi portat molta feina". Rialles descendents al polisportiu. "L'he escrit al monestir de Montserrat, on he trobat una gran acollida per part dels monjos. Però també hi he

trobat una problemàtica molt punyent, molt forta, molt bèstia". Expectació, sorpresa. Ningú no s'havia fixat encara en la cinta vermella que el jove literat lluia a la solapa. "La sida ha arribat a Montserrat, on recentment hi ha mort un amic meu. La sida és una doble malaltia, clínica i social. Cal lluitar-hi en els dos camps. Moltes gràcies". Aplaudiments.

Agustí Colomines Companys va rebre seguidament el guardó de biografies i estudis històrics de la Fundació Congrés de Cultura Catalana per un treball a través del qual "he volgut mostrar com els polítics espanyols veuen els catalans". Va prendre el relleu Andreu Sotorra (premi Lola Anglada) amb una demanda prou justificada: "Que es faci saber als joves que són al concert de rock paral·lel a aquesta festa, que aquí, a la mateixa hora, també es donen premis de literatura per a joves". A continuació, un estiu assidu de Puigcerdà, Enric Bayé, va rebre el Folch i Torres, guardó que quasi va anar a parar també a Andreu Sotorra, escriptor i periodista del diari AVUI.

En arribar aquest punt, els assistents ja havien assaborit les postres. Només faltaven els dos premis grans. Primer el Carles Riba, de poesia, que en aquesta edició ha recaigut en el mallorquí Andreu Vidal, absent a la festa —"se m'ha espatllat la barca", va justificar-se, en conversa telefònica amb aquest diari, el poeta illenc. El va recollir en nom seu Antoni Miró, president de l'Obra Cultural Balear (OCB). I per acabar, la gran guanyadora, Maria Mercè Roca, que ha aconseguit el Sant Jordi amb una novel·la, *Cames de seda*, que té una divorciada per protagonista —ella mateixa n'és, de divorciada.

L'empordanesa Maria Mercè Roca, escriptora força popular entre els lectors catalans, sobretot arran de l'èxit de *Temporada baixa*, va ser acollida calorosament pel públic. Sens dubte, però, l'ovació més gran de la nit va ser per a la cuina. Al final: foto de família dels dotze triomfadors, i les paraules de comiat de Joaquim Xicoy citant Espriu: "Que no sigui decebuda la nostra esperança, que no sigui escarnida la nostra confiança".

A dalt, la 'foto de família' amb tots els premiats a la Nit de Santa Llúcia. Sobre aquestes línies, Maria Mercè Roca, guanyadora del Sant Jordi

Sitges jura fidelitat al Modernisme en un acte d'estil rusiñolià

SITGES — La vila de Sitges va jurar ahir fidelitat al Modernisme en un acte en el més pur estil rusiñolià. Una processó cívica, convocada a la plaça de l'Estació, es va dirigir pels carrers cèntrics de la localitat fins al davant de l'escultura de la Sirena, al passeig Marítim, on va tenir lloc el jurament, segons el qual els presents es van comprometre a col·laborar en l'organització de la festa dels artistes, que tindrà lloc entre els dies 24 i 25 d'abril de l'any que ve i que congregarà creadors de tot el món. (Redacció)

DANSA

Metros
RAMON OLLER

"ESTEM DIVINAMENT"

"Estem divinement" tanca el cicle de la trilogia al voltant del món de la dona que va començar amb "Que pasó con las Magdalenas" i va seguir amb "Aqui no hi ha cap àngel". Ramón Oller, un dels creadors més interessants que ha donat la dansa contemporània, aprofundeix en un llenguatge coreogràfic rigorós però capaç de captivar, amb el seu peculiar sentit de l'humor, un ampl sector del públic.

"Se l'ha pogut qualificar, en més d'una ocasió, com l'Almodovar de l'escena coreogràfica"

Marjolijn van der Meer

del 17 al 27 de desembre

MERCAT DE FLORS

HORARIS: DE DIMARTS A DISSABTE, A LES 21H

DIUMENGES I FESTIUS A LES 19H

VENDA ANTICIPADA DE LOCALITATS:

PER TELÈFON, AMB TARGETA DE CRÈDIT: 318 85 99.

PALAU DE LA VIRREINA, RAMBLA 99

A TOTES LES OFICINES DE LA CAIXA DE CATALUNYA

TAQUILLA: MERCAT DE LES FLORS, LLEIDA 59

(UNA HORA ABANS DE L'ESPECTACLE).

EL PAIS

CAIXA DE CATALUNYA

Ajuntament de Barcelona

FOCUS

EL NOU TEATRE • A LA PLAÇA URQUINAONA

TEATRE BORRÀS

A PARTIR 16 DE DICEMBRE DE 1992

Muerte accidental de un anarquista

de Dario Fo y dirigida por Angel Alonso

Un clásico del humor

Paco Moran es el protagonista

LAVANGUARDIA

CAIXA DE CATALUNYA

Paco Moran

Una divertida comedia, un genial autor y un magnífico actor

PRECIO ESPECIAL

1.000 Pts.

DIAS 16, 17, 19 Y 20

CAIXA DE CATALUNYA